

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний університет

Економічні проблеми сталого розвитку
Economical Problems of Sustainable Development

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції студентів та
молодих вчених імені професора Балацького О. Ф.
(Україна, Суми, 28 – 29 квітня 2020 р.)

Суми
Сумський державний університет
2020

МЕХАНІЗМ ПРЕВЕНЦІЇ ТІНЬОВОГО ВИВЕДЕННЯ КАПІТАЛУ

*к.е.н, доцент Тютюник І.В.,
студентка Московченко А. А.*
Сумський державний університет

Загрозою стабільності функціонування фінансової системи країни є зростання рівня транснаціональної злочинності зумовлене процесами фінансової глобалізації, інтегрованості світової банківської системи, лібералізації руху капіталу [1].

В умовах дефіциту бюджетних коштів, низького рівня економічної та фінансової безпеки країни, погіршення якості життя населення, скорочення масштабів тінізації економіки виступає ключовим завданням економічних реформ та запорукою забезпечення належних стандартів соціально-економічного розвитку в країні. У цьому контексті зростає необхідність реалізації ефективної політики детінізації національної економіки з метою превенції економічної злочинності у вигляді відмивання коштів, незаконного виведення капіталу, розширеного відтворення економічного потенціалу злочинних угруповань тощо.

Національна фінансова система потребує впровадження дієвих економічно обґрунтованих механізмів превенції тінізації доходів, які базуються на структурній трансформації інгібіторів та драйверів економічної злочинності, удосконаленні організаційних засад правового регулювання даних процесів, приведення їх у відповідність до міжнародних стандартів, взаємоузгодженні інструментарію протидії тіньовим фінансовим транзакціям. Це дозволить відповідальним органам влади підвищити ефективність роботи в сфері протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму та вивести на якісно новий рівень політику детінізації національної економіки.

На сьогодні національна система запобігання та протидії тіньовому виведенню коштів включає законодавчу, інституційну, інструментальну та інформаційну складові. Законодавча складова являє собою сукупність нормативних актів, що регламентують діяльність суб'єктів державного та первинного фінансового моніторингу, правоохоронних органів у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму та визначають відповідальність економічних суб'єктів за вчинення фінансових правопорушень. Інституційна складова може бути представлена сукупністю державних інституцій, що здійснюють діяльність в сфері фінансового моніторингу та контролю, запобігання та протидії легалізації незаконно одержаних доходів. До інструментальної складової належить економіко-

математичний та фінансово-організаційний інструментарій протидії тінзації доходів. В основі інформаційної складової механізму превенції тінзації доходів лежить база даних щодо обсягів незаконних фінансових потоків, способів їх тінзації та подальшої легалізації [1].

Економічними суб'єктами напрацьований значний перелік інструментарію тінзації доходів. До тих, які мають перебувати в зоні підвищеної уваги органів державного фінансового моніторингу та контролю належать: діяльність конвертаційних центрів; готівкові розрахунки фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності; надання фінансової допомоги/позики при здійсненні фінансових операцій; операції з бюджетними коштами та іншими державними активами; викрадення коштів за допомогою електронного шахрайства; перерахування за кордон грошових коштів, стосовно яких виявлено підозри щодо незаконного їх походження; інвестиційна та страхова діяльність за підозрілими схемами; використання майнових і немайнових прав; залучення коштів громадян.

При реалізації політики детінізації національної економіки важливого значення набувають дослідження втрат обсягів ВВП, що виникають у результаті тіншових фінансових операцій за різними каналами руху капіталу. Так, за даними Держфінмоніторингу України потенційна сума фінансових операцій, пов'язаних з легалізацією коштів та з учиненням фінансових злочинів, становила 277,8 млрд гривень у 2018 р. та 41,8 млрд гривень у 2019 р. Основними інструментами, які використовувалися у таких операціях були фінансова допомога (позики), готівка, депозити, цінні папери [2].

Таким чином, удосконалення національної системи запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом впровадження механізмів превенції тіншового виведення капіталу слугує передумовою зміцнення фінансової стійкості країни, зростання рівня її фінансового потенціалу, підвищенню рівня довіри інвесторів, а зазначений інструментарій – відповідає стратегічним пріоритетам детінізаційної політики України на сучасному етапі її розвитку.

Список використаних джерел:

1. Формування фінансового механізму стабілізації економіки України : звіт про НДР (заключний) / Кер. Н.А. Антонюк. - Суми : СумДУ, 2014. - 60 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/39378>

2. Комісаров О. Г., Скрипка О. Ю., Собакарь А. О. Первинний фінансовий моніторинг у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму. Дніпропетровськ, 2015.

3. Звіт Державного комітету фінансового моніторингу України за 2019 рік. К. : Держфінмоніторинг України, 2019. Режим доступу : <https://www.fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/zvity/zvit2019ua.pdf>